

DO TEKY

62
2010

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

BULLETIN LORMU - JARO

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORA • ZPRÁVY Z LORMU •
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ • ROZHOVOR • PRÁVNÍ PORADNA
• ZDRAVÍ • HAF • INFORMACE • OSOBNOSTI ZE SVĚTA
HLUCHOSLEPÝCH • ZE SVĚTA • SPOLEČENSKÁ KRONIKA
• ZÁLIBY (HOBBY) • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

5 • ČERVENOBÍLÉ DNY 2010 aneb PODPOŘTE
HLUCHOSLEPÉ NOŠENÍM NÁRAMKU PŘÁTELSTVÍ!
17 • ROZHOVOR: OTEVŘÍT CESTU K DALŠÍM LIDEM
21 • JAK POSTUPOVAT PŘI ZAŘIZOVÁNÍ
ČERVENOBÍLÉ HOLE?
33 • PŘÍČINY HLUCHOSLEPOTY:
CORNELIA DE LANGE SYNDROM (CDLS)

VERŠE	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORA	4
ZPRÁVY Z LORMU	5
Červenobílé dny 2010 aneb podpořte hluchoslepé nošením náramku přátelství!	5
Novinka v naší odborné knihovně	7
Okénko do Ostravy	8
Okénko do Přerova	9
Okénko do Liberce	10
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	12
Kuklíkovský slalom – Zimní pobyt na Kuklíku – Co vše se dá zažít na běžkách – Na klubech v Přerově – Velikonoční zamyšlení	
ROZHOVOR	
Otevřít cestu k dalším lidem	16
PRÁVNÍ PORADNA	
Jak postupovat při zařizování červenobílé hole?	22
ZDRAVÍ	
Příčiny hluchoslepoty: Cornelia de Lange syndrom (CdLS) . . .	25
Lékař ze Zlína vrátil zrak muži, který 53 let neviděl	27
HAF – Psi ve službách handicapovaných (5. díl)	28
INFORMACE	
Kochleární implantát má už 500 Čechů	30
S krokoměrem 100 jarních kilometrů	31
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	
Neúnavný bojovník Charles Hedquist	32
ZE SVĚTA	
Zpravodajství z Afriky	33
Struktura Světové federace hluchoslepých	34
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	
Jubilea – Loučení	35
ZÁLIBY (HOBBY)	36
Léčivé a aromatické byliny:	
Zelený čaj má také výborné léčivé účinky	35
Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků:	
Zdálo se mi... ..	38
VZKAZY MOUDRÝCH	38
RECEPTY	39

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi a ne za stěnou.*

VERŠE

Jaro a Velikonoce u nás

To hezké jarní slunce nám do oken
zvědavě nahlíželo,
copak tam asi v té klubovně naší,
copak tam uvidělo?

Nu ano, vidí nás všechny,
jak ty jarní svátky, svátky velikonoční, radostně přivítat chceme!
Jeden druhému jen všechno nejlepší,
zdraví, mnoho pomlázkového veselí
ze srdce popřejeme!

A již na stole váza se objevila,
v ní větvičky březové, mírně se prohýbají,
to jak Drahušky hbité prsty barevná vejce na ně zavěšují.
Vejce, jimž říkáme pomlázková, mnoho barev mají,
to aby pánové naši milí se opravdu potěšili!

Pozor však pánové na proutky vrbové,
jimiž si pomlázku zasloužit chcete,
ať s proutky dovedně spletenými,
mašlemi zdobenými,
zacházet jemně dovedete!

Ještě si všichni přejme,
ať to jaro i to zvědavé sluníčko
spolu s hezkými Velikonocemi
ve zdraví a úsměvné pohodě
dobře prožijeme!

Šťastni při tom budme,
vždyť je tak krásně na té Vysočině naší,
chybu dělá ten, kdo bezdůvodně stále se jen mračí!

Marie Doležalová

SLOVO ŠÉFREDAKTORA

Milí čtenáři!

Letošní zima byla tentokrát jako z obrázků malíře Josefa Lady. Zejména leden byl ve znamení štědrých přivalů sněhu, po kterých následovaly několikátýdenní třeskuté mrazy. Přinesly radost zvláště dětem a milovníkům zimních sportů, kteří si bílé nadílky mohli užít dosyta. Nyní je už březen, zpočátku sice jaro již nesměle zaťukalo na dveře, avšak Paní Zima se stále nemíní vzdát. Události posledních týdnů jsem mohl sledovat pouze z televizní obrazovky a z internetu. Mám za sebou také léčebný pobyt v Hamzově léčebně v Luži-Košumberku a v současné době laboruji s vleklými potížemi pravého ramene. Za krásných, ale mrazivých dnů se od 19. do 26. února 15 statečných hluchoslepých sportovců sjelo na Kuklíku na Vysočině, aby se zde po celý týden věnovali běžeckému lyžování a turistice pod vedením svých trasérů a průvodců. S nevšedními postřehy z této veleúspěšné akce se s ostatními čtenáři na stránkách jarních Doteků podělili svými reportážemi i hluchoslepí účastníci. S notnou dávkou humoru vylíčila J. Žáková svůj příběh z výletu na běžkách v Jizerských horách. Za zasláné příspěvky moc děkujeme, neboť bývají vždy příjemným obohacením našeho časopisu.

V minulém zimním čísle jsme otiskli rozhovor s PhDr. Radkou Horákovou, Ph.D., který vzbudil značný ohlas. Věříme, že se Vám bude líbit i exkluzivní interview s dalším odborníkem na problematiku hluchoslepých, a to s Mgr. Jiřím Langerem, Ph.D., připravené v tomto čísle – určitě stojí za přečtení. Po krátké přestávce nyní opět pokračuje čtenářsky dosti vyhledávaný seriál Příčiny hluchoslepoty. Tento díl je věnován velice vzácnému onemocnění, tzv. Cornelia de Lange syndromu, který vzniká již během vývoje dítěte v matčině lůně. Do rubriky HAF jsou zařazeny informace o signálních asistenčních psech, speciálně vycvičených pro osoby trpící různými záchvatovými nemocemi. Zvláště pro lidi s chorobami srdce nebo epileptiky bývá tento čtyřnohý pomocník často nenahraditelný. Z dalších článků čtenáře jistě zaujmou například článek o čajovníku, dále pak zprávy o konferenci Heleny Kellerové a Valném shromáždění Světové federace hluchoslepých (WFDB), které se uskutečnily v říjnu 2009 v africké Ugandě.

Hodně hřejivých slunečních paprsků po dlouhé zimě, životního optimismu, co nejvíce energie a rovněž dobré počtení, případně příjemný poslech upřímně přeje Váš

Zdeněk Sedláček

ZPRÁVY Z LORMU

Červenobílé dny 2010 aneb Podpořte hluchoslepé nošením náramku přátelství!

Nevidí vás ani vás neslyší... Jsou hluchoslepí! Na ulicích je poznáte podle červenobílé hole. Svět kolem sebe poznávají hmatem. Zakupte proto za symbolických 30 Kč ve dnech 21. až 23. dubna v ulicích českých a moravských měst u dobrovolníků ze sdružení LORM červenobílý náramek přátelství. Podle náramku na vaší ruce dotykem poznají, že jim pomáháte! Do letošního 8. ročníku celonárodní sbírky Červenobílé dny se zapojí téměř 800 dobrovolníků

ze 42 středních, vyšších odborných a vysokých škol, sbírka proběhne ve 37 městech Čech i Moravy.

Nošením náramku přátelství se může každý přihlásit k podpoře lidí s jedním z nejtěžších postižení. Z výtěžku budou tradičně financovány poznávací, sportovní a kulturní akce pro klienty o.s. LORM. Díky loňské sbírce mohli hluchoslepí poznávat okolí Hané na tandemových kolech i pěšky, poměřit síly na Lormolympiádě a pobavit publikum svojí originální zpěvohrou O kůzlátkách. Terénní sociální pracovníce pro ně mohly po celý rok zajišťovat tlumočení, průvodcovské služby a nácvik samostatného pohybu s červenobílou holí i komunikace. A na co se mohou hluchoslepí těšit letos? V únoru mohli společně s traséry na běžkách brázdit Vysočinu, v létě je mimo jiné čeká pobyt věnovaný komunikaci v taktilním znakovém jazyce a další tandemový pobyt, na podzim se na Valné hromadě dozví, kdo z nich vyhraje v umělecké soutěži Cena Hieronyma Lorma. Roční dotace stačí pokrýt sotva 70 % nákladů na tyto služby, výtěžek se sbírky je tedy nepostradatelný.

Červenobílé dny lze také podpořit zasláním dárcovské SMS ve tvaru DMS LORM na číslo 87 777. Cena DMS je 30 Kč, o.s. LORM obdrží 27 Kč. Pro příspěvky je otevřeno sbírkové konto 35-0720850257/0100. Další informace ke sbírce včetně vyúčtování předchozích ročníků přináší stránky www.cervenobiledny.cz.

Děkujeme partnerům 8. ročníku sbírky Červenobílé dny za jejich dlouholetou podporu: Nadace člověk člověku, První stavební obnova, s.r.o., Toptrans, Impress Znojmo, a.s., MuchoGusto, OP TIGER, spol. s r.o., Screenet, s.r.o., gzh, s.r.o., Český rozhlas, Radio Čas, Vladimír Javorský.

*Petra Zimermanová
ředitelka o.s. LORM*

Jindra Jarošová – Via Lucis

„Pod pojmem statečnost si zpravidla představujeme schopnost či ochotu člověka riskovat, nebo dokonce obětovat život. Jsou však případy, kdy vrcholem odvahy je naopak zůstat naživu...“

Těmito slovy začíná svou poznámku Jindra Jarošová, autorka románu *Via Lucis* (Cesta světla). Upoutal ji životní příběh světoznámé Američanky Heleny Kellerové z přelomu 19. a 20. století. Jejím celoživotním údělem byla tma a ticho. Byla hluchoslepá. Uprostřed druhého roku svého života prodělala těžkou chorobu a z pěti smyslů jí zůstaly jen chuť, čich a hmat. Nemá ponětí o světě a dokonce ani neví, že jí něco chybí, protože jí to nelze sdělit...

A přece ve svých čtyřadvaceti letech, v tehdejších přetěžkých podmínkách pro zdravotně znevýhodněné lidi, dokázala ukončit studium na univerzitě, stala se veřejně činnou osobností a uznávanou spisovatelkou.

O jejím životě vyšlo před sto lety několik románů, byly o ní natočeny filmy. Slavný americký spisovatel Mark Twain prohlásil: „Nejzajímavější dva charaktery 19. století jsou Napoleon a Helena Kellerová...“

Autorka posledního literárního zpracování s názvem *Via Lucis*, PhDr. Jindra Jarošová, vystudovala historii a češtinu a zájem o dějiny medicíny a Mezinárodního červeného kříže ji zavedl do redakce Zdravotnických novin. Ze zdravotnictví čerpají i její rozhlasové hry a relace. V rozhlasu zavedla a skoro čtvrt století vysílala speciální pořad *Doteky* pro nevidomé a zrakově postižené občany. Při zpracovávání materiálu do románu *Via Lucis* jí velmi pomáhali přátelé právě z okruhu nevidomých, se kterými konzultovala nejasná a problematická místa vnímání reality. Knihu Jindry Jarošové *Via Lucis* vydalo jako druhou reedici v roce 2009 nakladatelství Práh.

Po těžké chorobě, kterou Helena prodělá uprostřed druhého roku svého života, jí z pěti smyslů zůstanou jen

tři: chuť, čich a hmat. Jen jimi se orientuje ve světě. Ráda jí, ráda se probíhá voňavou zahradou, vcelku bez potíží se pohybuje ve známém prostředí rodného domu, rozeznává blízké osoby, ale to je všechno! Nemá ponětí, jak vypadá krajina, jaké to je v jejím pokoji, neví, že existují barvy, zpěv a hudba, nezná tvář své matky. A přesto tahle dívka jednoho dne promuje na univerzitě v Harvardu, stane se proslulou spisovatelkou a organizátorkou pomoci smyslově postiženým lidem. Zázrak? Ne, zázraky se nedějí. To jen láska, inteligence a nezdolná vůle dokážou občas zvítězit nad beznadějností osudu.

Všichni zájemci si mohou knihu Via Lucis zapůjčit v naší odborné knihovně, digitální podoba knihy pro čtenáře s těžkým zrakovým postižením a hluchoslepotou se připravuje. Postup, jak se můžete stát čtenářem knihovny včetně seznamu titulů k zapůjčení najdete na našich webových stránkách <http://www.lorm.cz/cs/knihovna/>.

*Petra Zimermanová
ředitelka o.s. LORM*

Okénko do Ostravy

Čas letí jako voda a už je tomu několik týdnů, měsíců, co své pracovní dny trávím s ostravskými Lormáky. A už teď mohu říci, že to je čas příjemně strávený.

Postupně jsem se seznámila se všemi klienty a začali jsme spolu pěkně spolupracovat. Vše šlo, dalo by se říci, hladce. Jen ty kluby! Každý už na mně asi mohl poznat, že od přírody nejsem žádný velký řečník a bavič. A vždy, když se blížil páteční klub, nervozita stoupala. Ale jedno velké štěstí jsem měla a mám – milé a trpělivé klienty. Díky nim se začínám otrkávat a snad jednou přijde den, kdy si při klubech budu připadat jak ryba ve vodě.

A teď vás možná zajímá, jaké kluby tu v Ostravě máme. Tak já vám o některých povím.

V prosinci jsme netrpělivě vyčkávali Vánoce, a i když nebyl sníh, navodili jsme si hezkou vánoční náladu při

vánočním klubu a pak při návštěvě výstavy betlémů na Slezskoostravském hradě. Tímto bychom chtěli ještě jednou poděkovat brněnským klientům za jejich milou návštěvu, snad se jim u nás líbilo.

Po novém roce se z „černé Ostravy“ stala Ostrava bílá. Kupy sněhu kam se podíváš a zima jak na Sibiři. A co vás v takové zimě nejlépe zahřeje? No přece dobrý čaj! A tak jsme si při čaji povídali o čaji, jaké jsou o něm legendy, jak roste, jak se vyrábí, kolik druhů čajů je atd. Bylo toho spousta. A jelikož se klub líbil, v únoru jsme si v podobném duchu povídali o kávě.

Co nás čeká v dalších měsících? Doufáme, že nás zima opustí a přijde krásné jaro a my budeme moci vyrazit na nějaké menší výlety po okolí. A i když by nebylo pěkné počasí, my budeme „cestovat po Evropě“. Naše první cesta nás čeká již v březnu, kdy se „vydáme“ do Polska. Povíme si základní informace o Polsku, vyluštíme malý kvíz, seznámíme se s některými polskými tradicemi a... psst... ať všechno hned neprozradíme.

Mějte se všichni moc pěkně, ať vám slunko svítí na vaše životní cesty, ať už to jsou cesty skutečné či jen ty prstem po mapě.

*Martina Kučerová
terénní pracovnice Ostrava*

Okénko do Přerova aneb Den otevřených dveří

Prvního února 2010 jsme otevřeli nové poradenské centrum pro hluchoslepé občany v Přerově.

Přišli přerovští klienti, jejich rodinní příslušníci, studentky z Brna a několik návštěvníků. Lormáci se seznámili s naší novou kanceláří, studentům a hostům jsme ukázali různé komunikační techniky, psaní na Pichtově psacím stroji, ukázky Lormovy abecedy, různé druhy her atd. Zájemcům jsme také vysvětlili, co naše organizace dělá a jaké služby nabízí. Všichni jsme se seznámili s novým psem Jany Brožkové a pochválili jsme ho, protože jeho vzhled je opravdu

šlechtický. Dokonce o nás měli zájem i v novinách, přišel za námi fotograf z Mladé fronty a po dlouhém focení a vytváření fotek, které z neznámých důvodů nevyšly v tisku, jsme se dali do konzumace zákusků, chlebíčků a přitom si povídali o věcech, které nás zajímaly. Poseděli jsme asi čtyři hodiny v pěkné atmosféře, než jsme se začali pomalu rozcházet domů. Doufám, že se budeme setkávat v takovém počtu a pohodě co nejčastěji.

*Eva Bernardová
terénní pracovnice Přerov*

Okénko do Liberce

Nedávno mi v poště „přistál“ krásný e-mail. Byl z mnoha těch, které vám hned po ránu udělají radost. Tak i já se chci podělit o dobré zprávy, co jsme prožili a co máme v plánu.

Pravidelně se každý měsíc setkáváme na klubech v poradenském centru i mimo něj navzdory všem překážkám zimního počasí.

Kdo si hraje, nezlobí, ale i tvoří. My si hrajeme se slovíčky, skládáme větičky, někdy i písničky. To vše pomocí prstové abecedy, Lormovy abecedy, znakového jazyka a taktilního znakového jazyka. Pohyby prstů mi připomínají jednotlivé tóny a ze spojení rukou plynou slova jako melodie. Každý hráč musí cvičit, někdy to dá opravdu zabrat, ale věřte, že radost po nacvičení je veliká. Orchester rukou mě inspiruje k vymýšlení a zajištění dalších „koncertů“, na kterých si melodie vybíráte a skládáte sami. Za aktivitu a vzájemné povzbuzování patří všem veliká pochvala.

Vedle výuky komunikací stále sledujeme nabídku pomůcek. Jednou z novinek od Spektra, v.d.n. je bezdrátová individuální indukční smyčka S-loop BT. Na lednovém klubu nám ji představil pan Rezler. Je určena těm, kteří používají mobilní telefon a jiná elektronická zařízení, např. počítač s hlasovým výstupem nebo hlasové elektronické zápisníky.

Smyčka na krk vypadá jako šperk a umožňuje také připo-

jení k TV, rádiu a MP3 přehrávači. Po prezentaci individuální indukční smyčky si ji každý mohl vyzkoušet.

Celý únor probíhal v rámci celostátní kampaně Měsíc neziskového sektoru. Na výstavu, která byla pořádána v Krajské vědecké knihovně, jsem připravila nejen materiály o činnosti LORMu a fotografie z našich akcí. Měla jsem radost z ohlasů na naši práci a každý týden jsem běhala do knihovny doplňovat letáky a Doteky. Koncem února jsme se na klubu sešli v knihovně, kde jsme si prohlédli celou výstavu spojenou s odborným výkladem o historii a fungování celé knihovny. Jen pro zajímavost – denně projde knihovnou až dva tisíce lidí!

V březnu a dubnu vedle nacvičování komunikace věnujeme čas tvorbě různých dobrot, pomazánek. Určitě nevynecháme pečení a zdobení velikonočních perníčků. K jaru neodmyslitelně patří květiny a naše botanická zahrada. Po osmé proběhne sbírka a přednášky pro studenty, kteří nám ji pomáhají zajistit. Nesmím zapomenout také na pomoc a poděkování rodinným příslušníkům a našemu dobrovolníku Honzovi, bez nichž bychom mnohé nemohli uspořádat. Těším se, že vám budu moct napsat zase v některém příštím vydání dobré zprávy. Mám radost, že zůstáváme ve vzájemné komunikaci a porozumění potřebám, které nás spojují. Přeji všem krásné jaro!

*Nada Tomsová
terénní pracovnice Liberec*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Kuklíkovský slalom

Penzion Kukla se již stal naším oblíbeným místem na Vysočině pro pobyt na běžkách. Po loňském výpadku kvůli chřipkám jsme se letos opět sešli v hojném počtu, abychom si nejen zaběžkovali.

Sněhu bylo opravdu dostatek a příjemnou novinkou pro nás byly krásně upravené běžecké stopy hned v blízkosti penzionu. Přesto ti nejzdatnější zdolávali běžecké trasy za krásného slunečného, mlhavého i mrazivého počasí i ve vzdálenějším okolí a kdo už neměl sil na běžky, tak zkrátka pádil s průvodcem po silnici pěšky.

Letos jsme si vyzkoušeli i závody na čas na „našem“ okruhu, slalom do kopce a sjezd za navigace trasérů a povzbuzování všech ostatních přihlížejících. Tyto závody proběhly v posledních dvou dnech pobytu, kdy při slunečném počasí začal sníh poněkud tát, ale bylo to pořád lepší, než na předloni vyzkoušeném umělém sněhu ve Ski areálu v Novém Městě.

Přeborníkem na běh i slalom na čas se stal náš lormolympijský několikanásobný vítěz Milan Koklar z Českých Budějovic, který své medaile věnoval těm, kteří dokázali při své úplné zrakové ztrátě také závodit a hlavně bravurně dojet.

Překvapením jednoho ze společenských večerů byla vyslyšená žádost našeho klienta-nováčka o ruku své přítelkyně.

Vyvrcholením posledního večera byla velmi vtipná maškarní přehlídka a scénky připravené všemi účastníky pobytu. Celý týden proběhl ve velice přátelském a sportovním duchu a už se těšíme, až se zde v příštím roce opět sejdem.

Dáša Prošková

Zimní pobyt na Kuklíku

Dne 19. 2. 2010 jsme s Ivošem přijeli do Žďáru nad Sázavou, kde jsme se zúčastnili týdenního pobytu v Penzionu Kukla na Kuklíku, na krásně zasněžené Vysočině. Sjelo se celkem 15 klientů se svými průvodci-traséry, abychom si užili běžkování a procházek zimní krajinou. Sněhu bylo hodně, lyžařské stopy výborné a přálo nám i sluníčko. Dopoledne i odpoledne jsme byli na běžkách, a kdo byl hodně unaven, mohl lyže zaměnit za procházku nádhernou zimní krajinou. Také jsme závodili – v běhu na lyžích po okruhu pod penzionem, ve slalomu do kopce a sjezdu. Ivo získal 3. místo v běhu, 4. místo ve slalomu a sjezdu. Také večerní program byl velmi bohatý. Vyvrcholením byl závěrečný hodnotící večer spojený s vyhlášením výsledků soutěžících na lyžích. Byla i maškarní přehlídka, při které účastníci předvedli scénky, které si sami připravili.

Naběžkovali a nachodili jsme spoustu kilometrů. Celý týden jsme žili v sportovním duchu a přátelské pohodě. A pak již nastalo loučení s přáním, že i v příštím roce se znovu sejdeme na běžkách.

Ivo a Marie Volfovi

Co vše se dá zažít na běžkách

Ráda lyžuji, a tak s naším velice obětavým jabloneckým dobrovolníkem Honzou, když mu to čas dovolí, vyrážíme na běžky. Vyzkoušeli jsme několik běžeckých tras u nás v okolí a nejmíc jsme si oblíbili magistrálu na Jizerce – jsou tam mírné a táhlé sjezdy i výšlapy, prostě paráda!

Letos jsme se rozhodli vyzkoušet běžeckou trasu u nás v Albrechticích na Mariánské hoře. Auto jsme zaparkovali na parkovišti u penzionu a vydali se po krásně upravené stopě sněhem na Mariánské boudy vzdálené asi čtyři kilometry. Trasa vedla lesem a stoupala do kopce, do cíle jsme dorazili v pohodě a po občerstvení jsme se vydali nazpátek touž cestou, tedy z kopce. Lyže se mnou svištěly děsnou rychlostí, větve stromů mě šlehalý do obličeje a já se jen tak tak držela na nohou, a když jsem cítila, že to nezvládnou, raději

jsem sebou praštila na zem. Při jednom takovém záchranném pádu jsem zaslechla volání: „Dane, fuj, nech tu paní!“ – to se ke mně hnal nějaký zvědavý pejsek doprovázející svého páníčka lyžaře a asi mě chtěl zachránit – no, kdyby měl na krku soudek s rumem, s radostí bych ho přivítala. Když byl sjezd příliš prudký, stoupla jsem si za Honzu a ze zadu se ho držela v pase, a tak jsme spolu jeli jako vláček. To bylo prima. Když jsme došli k autu, Honza zjistil, že má v kapse šustákových kalhot díru a klíč od auta je pryč – po chvíli zjistil, že klíč je dole v nohavici v podšívce, snažil se ho vytáhnout, ale nedařilo se mu to, takže jsem musela zakročit já. Přikrčili jsme se za auto, jednu ruku jsem strčila do díry v kapse a druhou rukou jsem zezdola, nohavicí, sunula klíč Honzovi po noze, vzhůru ke kapse – klíč se neustále zamotával do nití v podšívce, ale přece se nám ho podařilo vydolovat. Během celé té akce sebou Honza všelijak vrtěl a natrásal se, protože ho to lechtalo a tahalo za chlupy na noze. Musel být na nás docela zajímavý pohled – kolem prošlo pár lidí a já doufám, že to byli cizí a ne místní.

Jarka Žáková

Na klubech v Přerově

V budově bývalého Telecomu scházejí se pravidelně do klubu klienti a členové našeho milého LORMu. Je nás sice málo, hrstka, ale to nám nevadí, když k nám někdy zavítáte, tak nás bude mnohem víc. Co všechno děláme, k tomu se hned přiznáme:

Nejprve se usadíme, přivítáme, představíme, abychom o sobě věděli, kdo tam je a kdo není. Potom přijde občerstvení a pak následuje program – vždycky jsme moc zvědaví, co si pro nás naše vedoucí Evička pěkného připravila. Tak například před Vánocemi jsme při kytaře zpívali koledy, vyráběli přáníčka, každý si za pomoci Evičky vyrobil jednu nebo dvě vánoční svíčky. V lednu jsme přivítali nový rok Dnem otevřených dveří v novém klubu právě v Telecomu, přišel mezi nás pán od novin a udělal s námi rozhovory – s Evičkou, s Miluškou a se mnou. Evička je terénní pracovnice, Miluška a já jsme klientkami LORMu. Panu redak-

torovi jsme také předváděli různé kompenzační pomůcky – Pichtův psací stroj, jak se na něm píše, tabulku s bodátkem, indikátor hladinky, slepecké hodinky, hry – Domino, Člověče, nezlob se, Mlýn a šachy, dále Lormovu abecedu a také pomůcku živou, a to byl vodící pejsek barvy smetanové, rasy labradorský retrívr jménem Henry. Měli jsme být otištěni v deníku Mladá fronta Dnes, ale nebyli jsme, což nám vůbec nevadí, ani nevadilo, na veselé náladě nám to rozhodně neubralo.

Tak to bylo v lednu a nyní 22. února se naše klubovna změnila v maličkou výrobnu misek, svícňů a také cukrovinek – Evička přinesla různé formičky na vykrajování. Čtete dobře, cukroví. Vykrajovali jsme různé tvary, leč jíst se nedaly, byly sic pěkné, lákavé, jenže z modelářské hlíny.

Kdo chcete, můžete k nám zavítat a vše si prohlédnout, popřípadě osahat, ochutnat bohužel ne. Pohoštění budete kávou, čajem a něčím drobným, tak k tomu hlavně přineste dobrou náladu. Máme jí tu sice dost, ale nikdy jí nepohrdneme, to vám slibují Lormáci z Přerova.

Jana Brožková

Velikonoční zamyšlení

Před Velikonocemi mě zaplavuje vzpomínka na dětství. Na Velký pátek, byl to den otvírání pokladů, se chodili mnozí umývat do potoka, aby byli celý rok zdraví, a zde už kvetly blatouchy.

Velký pátek se vyznačuje pro křesťany přísným půstem.

Dávno jsem četla krásnou promluvu kněze, že půst by měl být celý rok. A jaký? V přemáhání sebe, svých nálad ve vztahu k bližnímu, abychom nezraňovali. Ano, slovy se dá zraňovat více, a proto naučit se ovládat svoji náladu, svůj vztah k lidem, aby z nás vyzařovalo dobro, to je ta očista na jaře. Víím, že jsou různé očištné kůry, od těch jarních bylinkových až po další zeleninové, které málokdo vydrží dokonale, ale očistit si své vztahy k bližním, mít duši čistou a křehkou jako malé děti, to je ten nejkrásnější vstup do velikonočního týdne. A jak se probouzí příroda, jak se

očišťuje ze zimy a obléká první krásný šat, tak i my bychom si mohli přát na setkání. Pokoj s Vámi, celé požehnané velikonoční svátky!

Komu se na jaře otevrou oči, ten se podívá z okna na zahradu nebo k obloze a zahlédne paprsek slunce – vidí krásu, vidí život, prožívá pocit něčeho tajemného – a tím se pomodlí. A když se při slavnosti rozezní zvony, bude to Oslava života. Ano, Velikonoce, to jsou ty nejvoňavější svátky v roce!

Jarka Navarová

ROZHOVOR

Otevřít cestu k dalším lidem

Mgr. Jiří Langer, Ph.D., vyučuje v Ústavu sociálně pedagogických studií na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci – odborný asistent, zástupce ředitelky ústavu, autor řady odborných publikací, akreditovaný tlumočnický znakového a taktilního znakového jazyka...

A údajně také aktivní skaut?

Spíše už jen spolupracující. Aby člověk dělal skauting pořádně, musí se mu věnovat asi stejně, jako když chce kvalitně pracovat na fakultě a být otcem. Párkrát do roka se dostanu jako návštěvník na nějakou výpravu, setkání nebo tábor.

Kde a při jaké příležitosti jste se se skautingem „potkal“ poprvé?

Úplně prvním kontaktem byly knížky Jaroslava Foglara, kde jsem skauting objevoval. Někdy od druhé nebo třetí třídy jsem miloval Rychlé šípy.

S touhle četbou vyrostlo několik generací...

Ano. Dřív, než byl skauting oficiálně obnoven, čerpal jsem tuhle myšlenku z Foglarových knížek.

Dokážete ještě z paměti zarecitovat desatero skautských morálních zásad?

Když se úpěnlivě snažím, dám jich teď dohromady sedm... Ale smysl všech, jejich podstatu, si budu pamatovat doživotně.

Všechny ideály nepotřebují jen křídla, ale i místo, odkud by mohly vzlétnout, řekl Ernest Hemingway. Takové místo vytváří obvykle rodina. Jak a čím pro život vybavila vás?

Myslím si, že výchova v rodině je zásadní pro pozdější hodnotový systém člověka, pro jeho chování. Já jsem si z rodiny asi nejvíc odnesl to, že by se lidé k sobě měli chovat pěkně. A jestliže se někdy někomu něco zlého přihodí, měl by mít oporu v rodině, která se za něho postaví, pomůže.

Koníčkem vašeho otce je myslivost. Nosíte taky sojčí pítko za kloboukem?

Myslivcem nejsem a pravděpodobně ani nikdy nebudu, byť jsem se mezi myslivci od malička pohyboval. Přiznám se, že bych nedokázal nic zastřelit.

Potom snadno zachováváte příkázání, že skaut má povinnost být ochráncem přírody.

Když se mě někdo zeptá, jestli věřím v Boha, odpovím, že věřící jsem – věřím v přírodu. Věřím, že příroda má svá vlastní pravidla, svůj vlastní život, a my jsme součástí toho procesu. Můj pohled na ochranu přírody je takový, že umělé zásahy, byť třeba činěné s dobrou vírou, jí můžou naopak uškodit. Neměli bychom jí „pomáhat“ tak, jak ona by určitě nechtěla.

Současný svět je nemocný nejen ekonomickou krizí. Který z příkazů zmíněného Desatera byste doporučil jako ozdravující prostředek?

Mně osobně se nejvíc líbí bod desátý, poslední, a to, že Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích. Což by se mělo vztáhnout na všechny lidi: chovat se tak, abychom se mohli sami před sebou čestně obhájit.

Lidé, bohužel, nejsou andělé...

To opravdu nejsou. Ale kdyby byli, trápila by nás možná nuda.

Trochu takovéhle nudy bychom asi snesli!

To určitě!

Ovlivnily skautské ideály – mám na mysli článek číslo 3: Skaut je prospěšný a pomáhá jiným – vaši volbu povolání, nebo to byla spíš skutečnost, že váš otec je ředitelem školy pro děti s vadami sluchu?

Moje životní zaměření i povolání nebylo řízeno skautskými ideály. A co dělám, nezpůsobilo ani to, že by mne otec nějak aktivně vedl. Pro mne to bylo vlastně přirozené vyústění dosavadního života a na to otec podstatný vliv měl, protože mne odmala bral do kolektivu neslyšících dětí. Účastnil jsem se s nimi spousty akcí, škol v přírodě, různých táborů. A když jsem končil na gymnáziu a rozhodoval se, na kterou vysokou školu jít, všechny se více či méně dotýkaly buď učitelství nebo vysloveně speciální pedagogiky, protože mi to přišlo jaksi přirozené.

Vystudoval jste a na univerzitě přednášíte speciální pedagogiku a surdopedii. Co říkáte studentům, když před ně předstupujete poprvé?

Řeknu jim, čím konkrétně se naše pracoviště zabývá a že si vybrali dobře, když studují tento obor. Že to není práce lehká, ale pro člověka velmi obohacující. A říkám jim také, že není v mých silách připravit je dokonale na jejich povolání, na praxi. Že nejde naučit je během tří semestrů kvalitně používat český znakový jazyk, protože za rok a půl člověk nemá možnost to zvládnout. Že jsem schopen otevřít jim bránu do toho světa, předat své vlastní zkušenosti, nasměrovat je. Je to možná nepedagogické, říkat jim, že je vlastně nic nenaučím, ale myslím si, že v životě to tak opravdu je.

A co takhle varování, že s tímhle životním programem to nebudou mít zrovna lehké?

Je určitě pravdivé, ale – a to jim také říkám – lidé, se kterými budou pracovat, děti, dospělí, senioři se zdravotním

postižením, to mají v životě ještě těžší. Musejí si uvědomit, a konkrétně to platí o neslyšících a profesionálech, kteří ovládají znakový jazyk, že jsou těmi z mála lidí, se kterými se jejich žáci a klienti bez problémů domluví.

Patříte mezi spoluautory dvou výukových CD-ROMů znakového jazyka pro hluchoslepé, podíleli jste se na přípravě Manuálu TZJ. Inspirovali jste se někde v zahraničí, nebo se urodil nápad tuzemský?

Je to skutečně česká specialita. Byl jsem na různých zahraničních konferencích a stážích a jel jsem tam s cílem poučit se, jak jsou daleko v téhle oblasti, případně se inspirovat a zavést to u nás. Ale dopadlo to tak, že jsem já s našimi zkušenostmi inspiroval je. Když jsem tam prezentoval naše cédéčka, byli překvapeni, že něco takového existuje, a zájem o ně opravdu byl. Naráží to ovšem na skutečnost, že taktilní znakový jazyk není mezinárodní, takže by mohli použít vlastně jen princip.

Hluchoslepota do značné míry tlačí člověka k osamělosti, proto každý osvojený znak taktilního jazyka může být krokem po mostu „na druhý břeh“. Vidíte před oním mostem nějaké vysoké překážky?

Asi největší překážkou je samotná hluchoslepota – tedy duální postižení, které ztěžuje člověku efektivně se znakový jazyk naučit. Projekt realizujeme šest nebo sedm let, ale pořád ještě jsme na začátku. Samozřejmě nemůžeme očekávat, že za rok za dva jsme schopni vypracovat dokonalou metodiku a vyčtyat všechny problémy, které se v té metodice objevují, ale dává mi pozitivní naději, že mezi klienty je o taktilní znakový jazyk zájem.

Napsal jste: „Naším přáním je, aby výukový CD-ROM pomohl hluchoslepým snadněji zvládnout základy taktilního znakového jazyka...“ Daří se tohle přání naplňovat?

Myslím si, že svou roli plní. My jsme věděli, že CD-ROM ve většině případů nebudou moci používat přímo klienti, protože jejich postižení jim znemožňuje používat dostatečně zrak. Vytvářeli jsme jej pro lidi, kteří s klienty pracují, ať jsou to rodinní příslušníci, tlumočníci, poradci, aby měli k dispozici studijní pomůcku, která je unifikovaná pro celou

republiku, takže se všichni budou učit stejné varianty znaků s tím, že to potom budou učit své klienty.

Musí být příjemné sledovat, jak někdo s takovým postižením se vydává dál.

Když jsem byl poprvé na pobytu s LORMem, viděl jsem, že spolu bydlí dva klienti, kteří mají sice stejný stupeň a druh postižení, ale protože jeden byl uživatelem znakového jazyka a druhý používal třeba Braillovo písmo, nebyli schopni bez prostředníka spolu se o něčem domluvit. Nebyli tam spolu, ale vedle sebe. A když jsme je naučili několik znaků, bylo opravdu neuvěřitelným zážitkem sledovat, že ti dva byli schopní jednoduše si sdělit, jak jim třeba chutnala večeře. Je nám jasné, že člověk, který je primárně nevidomý a sluch ztratil později, nebude nikdy plnohodnotným uživatelem taktilního jazyka, bude to pro něho pouze jakýsi doplněk. Ale i kdyby jej použil čtyřikrát do roka, otevře mu to cestu k dalším lidem.

Máte akreditaci tlumočnicka znakového a taktilního znakového jazyka. Zsvěcení říkají, že neslyšící a nevidomí lidé prožívají často traumata při jednání na úřadech, u soudů. Změnil na tom něco zákon o komunikačních systémech?

Myslím si, že největším problémem je neschopnost široké laické a úřednické veřejnosti představit si, co postižení znamená. A u neslyšících je komunikace zasažena nejvíc.

Od roku 2004 spolupracujete se sdružením LORM, účastníte se akcí, které pořádá. Lesní nymfa Echó o vás šíří proslulost traséra, výborného tanečníka...

Člověk na těch pobytech chce odevzdat ze sebe co nejvíc, aby klienti byli spokojeni. A co se týká tančení, tady bych si posteskl, že i v oblasti sociálních služeb hraje velkou roli feminizace, takže všichni mužští traséři a průvodci jsou od začátku do konce v jednom kole, protože tanečnic je mnohonásobně víc...

Nezapomenutelnou prý se stala pro účastníky noční bojová hra, kterou jste připravil. Čím vším jste ji opepřil a osladil?

Bylo to východisko z nouze na zimním běžkařském pobytu, kdy nikde nebyla jediná vločka sněhu. Nachystali jsme noční stopovací hru, kdy spolu se svými průvodci šli po svíčkách a měli cestou plnit úkoly na fyzický výkon, na přemýšlení, na paměť. Běžel jim čas – a na konci je čekala sladká odměna v restauraci...

V čem vidíte poslání LORMu povězme pro následující desetiletí?

Pokud pomíneme klasické servisní služby, které LORM poskytuje, vidím zcela zásadní přínos nejenom LORMu, ale i ostatních sdružení, která se věnují lidem s různými druhy postižení, že je dávají dohromady. Tedy v pokračování té velmi záslužné činnosti, kterou poskytuje už teď: vzájemné setkávání, poznávání, vyměňování zkušeností.

Jste otcem ročního syna Vojtěcha. Držel jste jeho maminku při porodu za ruku?

Ano, byl jsem u porodu, byl to pro mne obrovský zážitek a za ruku jsem manželku držel.

Která myšlenka vám jako první prokmitla hlavou, když jste synka poprvé uviděl? Připomínám první článek desatera: Skaut je pravdomluvný!

Byla to obrovsky vypjatá situace. Manželka i já jsme ji zažívali poprvé a musím se přiznat, že když se Vojtišek narodil, řekl jsem si: Zaplaťpánbu, že ten zázrak, který v lidském těle probíhá, šťastně skončil...

Za rozhovor děkuje

Jan Nouza

PRÁVNÍ PORADNA

Jak postupovat při zařizování červenobílé hole?

Jelikož se nám poslední dobou hromadí dotazy ohledně získání červenobílé hole (Kolik holí mohu získat ročně? Kde získám předpis = poukaz? atd.), pokusíme se vám v tomto článku přiblížit, jak správně postupovat.

U obvodního či očního lékaře získáte poukaz na léčebnou a ortopedickou pomůcku, který je třeba řádně vyplnit:

- uvést název pomůcky (např. orientační hůl červenobílá – skládací, 5 dílná);
- uvést typové označení a příslušný kód hole (např. u výše uvedené hole kompozitní bude uveden kód: 95 572, typové označení je OrS5K);
- uvést potřebnou délku hole v cm – důležité je správné změření délky orientační a opěrné hole;
- nezapomeňte se na druhé straně poukazu 2x podepsat;
- vybrané koncovky se píší na samostatný poukaz; pokud nežádáte o speciální koncovku, tj. keramickou (pevná nebo rotační) či rotační (plast), bude hůl opatřena standardní pevnou plastovou koncovkou.

Řádně vyplněný poukaz je třeba předat (osobně nebo zaslat poštou) na prodejnu Tyflopomůček v Praze v Krakovské ulici 21 nebo v Olomouci, ulice I. P. Pavlova 69 – obě prodejny zajišťují zásilkovou službu, takže vám hole mohou doručit až domů.

VÝBĚR SPRÁVNÉ ČERVENOBÍLÉ HOLE

Při výběru správné červenobílé hole je třeba brát v první řadě ohled na její funkci, dále pak na individuální potřeby jednotlivého uživatele, jako je např. délka, konstrukce, materiál, z něhož je vyrobena, či další příslušenství (koncovky, rukojeti, obaly).

Typy ČB holí:

- *Orientační* – slouží při prostorové orientaci a samostatném pohybu (pro hluchoslepého člověka je prodloužením ruky, jež umožňuje vyhledávat orientační body na trase, strukturu povrchu, překážky apod.)
- *Signalizační* – slouží k označení hluchoslepého člověka v dopravě např. při chůzi s průvodcem či vodícím psem
- *Opěrné* – slouží pro označení člověka s kombinovaným tělesným postižením

Konstrukce ČB holí:

- *Neskládací* (její výhodou je lehkost, nejlépe přenáší hmatové informace, je však neskladná a bez možnosti nastavení délky)
- *Skládací* (její výhodou je dobrá skladnost – může být 4, 5, 7dílná, rovněž nelze nastavit délka)

Materiál:

- *Aluminium* (jedná se o tenkostěnné trubky z vysoko-pevnostní slitiny hliníku)
 - tvar trubek je kónický tzn., že se od shora dolů zužují
 - povrch je vyroben práškovací vypalovací barvou
 - skládací hliníková hůl má ve spojích mezi jednotlivými trubkami větší vůli (hůl se může „klepat“)
- *Kompozit* (jedná se o tenkostěnné trubky ze skelných, uhlíkových event. kevlarových vláken pojených epoxidovou pryskyřicí)
 - tvar jednotlivých trubek u 5dílné skládací hole není kónický (trubky jsou stejně tlusté)
 - kompozitní hole mají kolem jednotlivých spojů trubek zpevňující hliníkové kroužky – hole jsou pevnější (mají lepší, přesnější přenos hmatové informace)
 - hole jsou lehčí a celkově mají lepší vlastnosti než hole hliníkové

Koncovky k orientačním holím

Jedná se o dolní koncovku a použití se volí dle terénu a dle preferované techniky chůze:

- pevná – nepohyblivá
dle velikosti mohou být prstové, standardní
- keramická – mohou být pevné a rotační
- rotační – snižuje opotřebení, vhodná pro trvalý kontakt se zemí (kluzně kyvadlová technika)

Dle velikosti jsou:

- malé (dobře čte terén, má nízkou hmotnost, brzdí však pohyb a dříve se opotřebí)
- velké (lépe klouže po povrchu, má delší životnost, je však těžší a hůře čte terén)

Červenobílá hůl se zabudovanou vysílačkou

Je využívána zejména ve velkých městech při cestách v MHD či při návštěvě objektů opatřených majáčky. S žádostí o ČB hůl se zabudovanou vysílačkou se obraťte na Tyflopomůcky v Praze nebo v Olomouci, kam pošlete řádně vyplněný poukaz na ČB hůl s poznámkou, že žádáte o hůl se zabudovanou vysílačkou. Vysílačka je kompenzační pomůcka s možnou až 100% finanční dotací příslušného sociálního odboru. Současná cena je 3 200 Kč.

OZNAČENÍ A KÓDY

Orientační hole

Označení hole	Konstrukce	Materiál	Typové označení	Kód VZP	Délka
Neskládací	1dílná	Aluminium	OrN1 A	95 550	100–150
Neskládací	1dílná	Kompozit	OrN1 K	95 571	(po 5 cm)
Skládací	5dílná	Aluminium	OrS5 A	95 551	100–150
Skládací	5dílná	Kompozit	OrS5 K	95 572	(po 5 cm)

Signalizační hole

Označení hole	Konstrukce	Materiál	Typové označení	Kód VZP	Délka
Neskládací	1dílná	Aluminium	Si N1 A	95 555	90, 100, 110
Skládací	4dílná	Aluminium	Si S4 A	95 556	90, 100, 110
Skládací	7dílná	Aluminium	Si S7 A	95 557	90, 100, 110

Opěrné hole

Označení hole	Konstrukce	Materiál	Typové označení	Kód VZP	Délka
Neskládací (pozn.: též francouzská)	1dílná	Aluminium	Op N1 A	95 559	je třeba přesná délka
Skládací	4dílná	Aluminium	Op S4 A	95 560	je třeba přesná délka

Hole, které mají přidělený VZP kód, jsou plně hrazeny zdravotní pojišťovnou, a to až do 3 ks ročně (to znamená, že pokud se vám hůl zničí, zlomí či ztratí, můžete požádat o hůl novou, která vám bude též hrazena; dále také potřebujete – li k používání nejen hůl orientační, ale např. i hůl signalizační). K orientační holi na jiný poukaz lze žádat speciální koncovku: keramickou (pevnou nebo rotační) nebo rotační koncovku plastovou.

*Zuzana Krajáková
terénní pracovnice Hradec Králové*

ZDRAVÍ

Příčiny hluchoslepoty: Cornelia de Lange syndrom (CdLS)

Cornelia de Lange syndrom je syndrom mnohočetných vrozených vad. Charakterizuje ho výrazný vzhled obličeje, prenatální a postnatální deficit růstu, potíže s přijímáním potravy – krmením dítěte, psychomotorické zpoždění, problémy s chováním a související vývojové vady zejména horních končetin. Jako samostatný syndrom ho Cornelia de Lange popsala v roce 1933, již ale Brachmann popsal dítě s podobným postižením v roce 1916. Diagnostikovat klasický případ Cornelia de Lange syndromu je obvykle jednoduché, zato diagnostika lehkých případů může být náročná i pro zkušeného lékaře. Tato vývojová porucha postihuje mnoho částí těla, její rysy se u jednotlivců znač-

ně liší a pohybují se od relativně mírného postižení až po velmi těžké. Cornelia de Lange syndrom je charakterizován pomalým růstem před a po porodu, mentálním postižením, které může být od lehkého až po hluboké, poruchami řeči, zahrnuje abnormality rukou, charakteristické rysy obličeje – tenké, vyklenuté obočí, dlouhé kadeřavé řasy, „nasazené“ uši, drobné daleko od sebe rostlé zuby, malý zahnutý nos. Mnozí postižení jedinci mají také problémy chování podobné autismu.

Dodatečné symptomy Cornelia de Lange syndromu mohou být následující: nadměrné ochlupení (hirsutismus), mimořádně malá hlava (mikrocefalie), částečná až úplná ztráta sluchu, vážné oční vady, krátký krk, problémy se zažívacím traktem, rozštěp patra, záchvatové stavy, srdeční vady, kosterní abnormality, hyperaktivita a další.

Četnost výskytu CdLS není přesně známa, může jít o 1 novorozence z 10 000–50 000 narozených dětí.

Cornelia de Lange syndrom způsobují mutace v genech NIPBL, SMC1A a SMC3.

Mutace v genu NIPBL byly zjištěny přibližně u poloviny všech případů. Tento gen obsahuje návod na výrobu proteinu zvaného delangin. Ačkoliv přesná funkce tohoto proteinu není známa, zdá se mít zásadní roli ve směřování vývoje před narozením. Delangin reguluje aktivitu jiných genů ve vývoji končetin, obličeje a dalších částí těla. NIPBL mutace vedou k produkci abnormálních nebo nefunkčních verzí tohoto proteinu. Tyto změny narušují regulaci genů zapojených do normálního vývoje, což vede k rozmanitým příznakům a symptomům Cornelia de Lange syndromu.

Mutace v genu SMC1A se zdají být méně častou příčinou CdLS. Přestože jedinci s mutací tohoto genu mají mnoho z hlavních rysů tohoto syndromu, příznaky jsou obvykle mírnější než u mutací NIPBL. SMC1A gen obsahuje instrukce pro výrobu proteinu, který pomáhá regulovat strukturu a organizaci chromozomů. Stejně jako delangin, také tento protein pravděpodobně kontroluje činnost některých genů, které jsou důležité pro normální vývoj plodu. Mutace v genu SMC1A může způsobit Cornelia de Lange syndrom narušením regulace kritických genů během raného vývoje.

sobeny mutací v genu SMC3. Podobně jako mutace v genu SMC1A, SMC3 mutace často způsobí relativně mírnou formu stavu. Tento gen obsahuje pokyny pro výrobu proteinu, který spolu s proteiny SMC1A reguluje strukturu chromozomu. Vědci se snaží zjistit, jak SMC3 mutace výsledně ovlivňuje vývojové problémy charakteristické pro syndrom Cornelia de Lange. CdLS může i nemusí být vyvolán dědičností, což je předmětem dalšího zkoumání vědců.

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

Lékař ze Zlína vrátil zrak muži, který 53 let neviděl

Lékaři ve Zlíně vrátili zrak sedmdesátiletému Karlu Pavlovi z Teplic nad Bečvou, který byl 53 let slepý. Muž oslepl v 17 letech po výbuchu ve slévárně, kde pracoval.

Jako nevidomý se oženil, svou manželku tak nikdy neviděl, stejně jako své děti a vnuky. Píše o tom server www.sedmicka.cz. Komplikovaná operace se uskutečnila před čtyřmi měsíci.

Její výsledky nebyly zpočátku podle primáře zlínské oční kliniky Gemini Pavla Stodůlky příliš zřejmé. „Týden od týdne se ale vidění pana Pavely lepší. Je to i díky tomu, že je velký bojovník,“ podotkl MUDr. Stodůlka. Zároveň upozornil, že lidé, kteří jsou slepí déle než 20 let, často ani po podobné operaci už nikdy nedokážou vidět.

Primář to vysvětluje tím, že mozek po tak dlouhé době ztrácí schopnost zpracovat obraz, který do něj vysílá oko. A je velice obtížné získat tuto dovednost zpátky. Stodůlka zatím zaznamenal jediný případ, kdy se podařilo díky umělé rohovce vrátit zrak po 40 letech.

To byl pravděpodobně dosavadní světový rekord, který Karel Pavla překonal, píše server. Dnes už Karel Pavla čte sám bez problémů. Začínal s elektronickou lupou, pak četl pomocí běžné lupy a teď zvládá text s obyčejnými brýlemi nebo třeba i bez nich.

Komplikovaněji ale zatím rozpoznává lidské obličeje. „Když se přede mne postaví má žena, už vidím její náuš-

nice a oči, i když ještě nepoznám, jestli je má šedé, nebo modré," popsal pacient. Pavela je po Haně Charvátové, kterou zlíští lékaři operovali předloni v listopadu, teprve druhým člověkem v Česku, který dostal umělé rohovky vyvinuté vědci v americkém Bostonu. Podle serveru zákrok zatím může provádět jen zlínská klinika Gemini.

Léčbu si pacienti musí zaplatit sami. Operace obou očí vyjde na 200 000 korun.

Zdroj: Internetporadna

HAF

PSI VE SLUŽBÁCH HANDICAPOVANÝCH

(5. část)

Asistenční signální psi pro osoby trpící záchvatovým onemocněním – epileptici, kardiaci, alergici apod.

Jelikož se obdobným způsobem jako pro neslyšící dají cvičit i psí průvodci pro osoby s jiným handicapem (alergici, trpící různými záchvaty, kardiaci, diabetici apod.), byl zvolen souhrnný název pro psy speciálně vycvičené jako pomocníky pro lidi postižené zmíněnými obtížemi: asistenční signální psi.

Nejnověji asistenční signální pes slouží jako detektor chemikálií pro osoby s extrémní přecitlivělostí na chemikálie v ovzduší. Každým rokem totiž přibývá lidí s těžkými alergickými reakcemi, např. po styku s parfémami, ředidly nebo čisticími prostředky. Ty mohou zanechat mnohdy celoživotní následky, pokud nemá člověk po ruce pomocníka s dokonalým čichem. Pes dokáže na přítomnost nebezpečných látek upozornit mnohem dříve, než je handicapovaný člověk schopen blížící se hrozbu postřehnout.

Z těchto uvedených skutečností jasně vyplývá, že speciálně vycvičený pes může svému pánovi zachránit i život. Epilepsie a jiné záchvaty jsou velice závažné a ošemetné

onemocnění, neboť nejsou vidět. Často se stává, že blízcí se atak záchvatu přichází zcela nečekaně, v nevhodnou chvíli a na nevhodném místě. Veřejnost snadno zamění jedince se záchvatem ležícího na chodníku za opilého nebo zfetovaného člověka, což může mít pro postiženého i tragické následky. Navíc je prokázáno, že pouhá přítomnost a navázání co nejužšího vztahu se psem bývá pro postiženého záchvatovým onemocněním ohromným přínosem a balzámem na jeho psychiku. To, že není na zrádnou nemoc sám a má u sebe speciálně vycvičeného psa, je pro nemocného člověka zdrojem klidu a pocity vyvolávající zbytečný stres často mizí. Už samotný vztah ke zvířeti dokáže pozitivně ovlivnit četnost i vážnost záchvatů. Speciálně vycvičený pes dokáže v blízkosti bydliště, pracoviště, školy či na místech s malým pohybem osob doběhnout pro pomoc, na místech neznámých přivolat pomoc svým projevem a značením upozornit kolemjdoucí na svého pána a tím zajistit tolik potřebnou pomoc. Forem a příčin záchvatů epilepsie je mnoho a je známo, že některé z nich dokáže pes rozpoznat i dopředu. To znamená, že v některých případech může pes svého majitele upozornit 5–20 minut předem na blízcí se záchvat a tím mu poskytnout čas, aby vyhledal bezpečné místo, případně někoho upozornil, že potřebuje pomoci.

V USA už také vyvinuli speciální „psí“ telefonní přístroj, na kterém se psi naučí aktivovat předvolené číslo záchranné služby nebo člena rodiny. Tento systém, který už funguje i v několika dalších vyspělých zemích a kterým je pes schopen sám přivolat svému pánovi v případě potřeby pomoc, bohužel v ČR zatím není. Jedná se o zařízení, kterým pes pomocí v bytě umístěného tlačítka spojí operátora. Operátor ověří telefonicky nutnost výjezdu a v případě, že handicapovaný neodpovídá, vyjíždí lékař na pomoc. Doufáme však, že i u nás se handicapovaní dočkají služeb na takto vysoké úrovni. V příštím čísle se budeme věnovat dalšímu atraktivnímu tématu – asistenčnímu psu pro vozíčkáře.

*Z internetu vybral a pro Doteky upravil
Zdeněk Sedláček*

INFORMACE

Kochleární implantát má už 500 Čechů

Každý rok u nás ohluchne asi 50 dospělých a 10 dětí, k tomu se narodí 100 dětí s vážným postižením sluchu. Velkou nadějí jsou pro ně kochleární implantáty, které zprostředkovávají sluchové podněty do části ucha zvané hlemýžď. Pokud je zaveden do dvou let věku, mají děti velkou šanci, že se naučí slyšet bez odezírání a srozumitelně mluvit. V Česku byl nedávno zaveden už pětistý přístroj, který pomohl 365 dětem a 145 dospělým.

Nepočetnou skupinu internetových zdrojů (včetně Helpnetu) zaměřených na problematiku zdravotního postižení, které Národní knihovna ČR zařadila do Webarchivu českého webu, rozšířil nedávno „webík s vypnutým zvukem“ Kochlear.cz. „Je to pro mne obrovské vyznamenání, obzvláště proto, že www.kochlear.cz není web žádné organizace, ale zcela nezávislý a svobodný projekt provozovaný soukromou osobou na vlastní náklady,“ prohlásil Ladislav Kratochvíl, který po svém ohluchnutí začal provozovat tyto stránky v říjnu 2003.

Od té doby se kolem nich vytvořila početná skupina uživatelů se sluchovým postižením, které nejčastěji láká možnost zapojit se ve fóru do diskuse na nejrůznější témata. Denně zavítá na www.kochlear.cz kolem 150 unikátních návštěvníků, často ale i vícekrát, takže stránky zaznamenávají i k tisícovce návštěv denně. „Děkuji tímto všem, kdo kdy přispěli psaním či web jinak podpořili,“ dodává Ladislav Kratochvíl zvaný Kráťa.

A připomíná, že na webu návštěvníci i nadále najdou:

- informace o kochleárním implantátu (zejména info pro kandidáty k implantaci),
- fórum (s rubrikami Skryté titulky, Implantát, Sluchadla, Komunikace, Inzerce),
- diskuzi pro rodiče dětí s implantátem,
- on-line rozhovory s lidmi, které navrhuje návštěvníci webu,
- elektronickou klubovnu Kochlechat (na Skype),
- různé informace a zajímavosti (například odkaz na

obsáhlý a aktualizovaný seznam logopedických pracovišť v ČR).

Do Webarchivu vybírá Národní knihovna ČR kvalitní zdroje, které by měly být uchovány do budoucna a stát se součástí českého kulturního dědictví. Jsou archivovány několikrát ročně a jejich záznam je součástí České národní bibliografie a katalogu NK ČR.

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

S krokoměrem 100 jarních kilometrů

Chodíte rádi na procházky a nevíte přesně, jakou vzdálenost jste ušli? Pokud by vás to zajímalo, máme tu řešení. Jedná se o krokoměr Tchibo.

Tento přístroj mluví dvěma jazyky, anglicky a německy. Lze nastavit režim počítání kroků nebo měřit vzdálenost na metry a můžete se také dozvědět spotřebu kalorií, čas a použít funkci budíku. V případě nouze je možné také spustit alarm s výrazně pronikavým zvukem.

Displej krokoměru je podsvícený, aby byly údaje lépe čitelné. Přístroj má kulatý tvar o průměru cca 10 cm, ze dvou stran je zploštělý a je v malém praktickém obalu. Obsahuje čtyři tlačítka na nastavení nebo spouštění údajů. Krokoměr je nutné zavěsit v oblasti pasu. Na provoz je potřeba pět alkalických baterií 1,5 voltu. Cena přístroje je 650 Kč.

V současnosti není tato kompenzační pomůcka ještě zařazena do katalogu orientačních pomůcek, s největší pravděpodobností se tak v nejbližší době stane. I nyní si však můžete zažádat o příspěvek. Záležitost je nutné individuálně řešit s odborem sociálních věcí příslušného úřadu. Kompenzační pomůcku krokoměr si můžete zakoupit v prodejně tyflopomůcek v Praze.

*Zdroj: časopis Kukátko 1/2010
(upraveno)*

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Neúnavný bojovník Charles Hedquist

Mezi velké osobnosti ze světa nevidomých a hluchoslepých nesporně patří i Charles Hedquist, po celé Evropě uznávaný pracovník švédského Svazu nevidomých a předseda Světové rady pro blaho slepců.

Od dětství nevidomý Charles Hedquist by se právě letos 14. března dožil 100 let. Své první zaměstnání našel ve slepecké tiskárně hluchoslepeho průkopníka esperanta mezi nevidomými Haralda Thilandera jako korektor. I když za druhé světové války bylo Švédsko neutrálním státem, přijal Ch. Hedquist místo ve švédském rozhlase. Jeho úkolem bylo odposlouchávat anglické vysílání několika stanic a pořizovat o něm záznamy. Zde se seznámil s používáním magnetofonu. Této dovednosti později využil k pořízení a vybudování vlastního nahrávacího studia.

Po válce si zařídil svou kancelář, která různým institucím prováděla magnetofonový záznam a přepis strojopisem. Přitom se aktivně podílel na práci Svazu nevidomých a posléze byl zvolen jeho dlouholetým a váženým předsedou. Stal se také členem výboru Světové rady pro blaho slepců a pracoval v jejím Evropském regionálním výboru. Jako předseda Světové rady pro blaho slepců spolupracoval s institucemi OSN.

Za jeho zásluhy mu byl Švédskou univerzitou udělen čestný doktorát. Zemřel ve věku 65 let dne 14. dubna 1975.

*Převzato z Tyflopédického lexikonu (upraveno)
Zdeněk Sedláček*

Zpravodajství z Afriky

Uganda se stala hostitelskou zemí poslední konference Heleny Kellerové a Valného shromáždění Světové federace hluchoslepých (WFDB). Na tyto akce nás zvala bývalá regionální zástupkyně za africký kontinent při WFDB a předsedkyně organizace hluchoslepých v Ugandě, Agnes Abukito, těmito slovy:

„Nejprve bych vás chtěla uvítat v africkém regionu, v zemi bohaté na africkou kulturu, v zemi, kde je velké množství fantastických přírodních rezervací, v zemi s nádherným africkým uměním a v zemi, kde mají domov nejchudší hluchoslepi lidé na světě.

Srdečně děkuji Světové federaci hluchoslepých, že poprvé v historii pomohla zorganizovat konferenci Heleny Kellerové a Valné shromáždění WFDB v Africe, na místě obklopeném hustými lesy a s žářem rovníkového slunce nad hlavou. Rovník probíhá jen pár kilometrů od Kampaly a doufám, že si hezky užijete hřejivou atmosféru a pohostinnost všech lidí v celé Kampale i jejím okolí.

Hluchoslepi lidé žijí ve velmi bídých životních podmínkách bez jakékoliv péče, kterou by zajišťovala vláda nebo komunita hluchoslepých. Dosud nebyla založena žádná organizace, která by hájila jejich práva a zajišťovala péči o dobrý lidský život. V Africe je více než padesát zemí a pouze v patnácti z nich se teprve začaly prosazovat aktivity hluchoslepých lidí. Jde o Alžír, Eritreu, Etiopii, Ghanu, Pobřeží slonoviny, Keňu, Libyi, Lesotho, Malawi, Mali, Mozambik, Jihoafrickou republiku, Tanzanii, Ugandu a Zambii. Ačkoliv z uvedených zemí se pouze některým podařilo zformovat organizaci hluchoslepých, jsou tyto organizace v důsledku nedostatku finančních prostředků velmi slabé. V Africe nebyla dosud založena ani kontinentální organizace hluchoslepých, která by napomáhala mobilizovat vznik organizací v jednotlivých zemích a podporu u jejich vlád.“

Poznámka:

Agnes Abukito psala svůj dopis v září 2009, tedy dříve, než afričtí hluchoslepí lidé založili svou kontinentální organizaci hluchoslepých (AFDB) na svém zakládajícím Valném shromáždění, které úspěšně proběhlo dva dny před konáním konference Heleny Kellerové a Valného shromáždění Světové federace hluchoslepých v říjnu 2009 v Ugandě.

Václava Turková

Struktura Světové federace hluchoslepých

Podívejme se blíže na strukturu Světové federace hluchoslepých, abychom si ujasnili, kdo může být regionálním zástupcem za jednotlivé kontinenty.

Hluchoslepí lidé mají své zastoupení na světové úrovni ve Světové federaci hluchoslepých (The World Federation of the Deafblind – WFDB). Valné shromáždění se koná jednou za čtyři roky a je nejvyšším orgánem WFDB. Tímto orgánem jsou vybíráni po čtyřech letech členové výkonné rady: prezident, viceprezident, sekretář, pokladník a 6 regionálních zástupců pro Afriku, Asii, Evropu, Latinskou Ameriku, Severní Ameriku a Pacifik. Ve volbách v říjnu 2009 v Ugandě se ujali svých funkcí pro následné čtyřleté období tyto naši zástupci: prezidentem byl opět zvolen Lex Grandia z Dánska, viceprezidentkou Sonia Margarita Villacrés z Ecuatoru, sekretářem Geir Jensen z Norska a pokladníkem Christer Nilsson ze Švédska. Regionálním zástupcem pro Afriku byl zvolen Ezekiel Kumvenda z Malawi, pro Asii Satoshi Fukushima z Japonska, pro Evropu Sanja Tarczay ze Slovinska, pro Latinskou Ameriku Alejandra Carranza z Argentiny, pro Severní Ameriku Jeffrey S. Bohrman z USA a konečně regionálním zástupcem pro Pacifik se stala Irene McMinn z Austrálie.

Václava Turková

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

JUBILEA

V druhém čtvrtletí roku 2010 oslaví svá životní jubilea tito členové nebo klienti o.s. LORM:

- 30 let – Václav Fišer, Opava-Kylešovice
- 55 let – Marcela Peterková, České Budějovice
- 60 let – Jaroslava Jesenská, Praha
- 60 let – Jana Brožková, Morkovice-Slížany
- 75 let – Pavla Sykáčková, Chomutov
- 80 let – Květoslava Krejčová, Brno – Královo Pole
- 80 let – Irma Pavlátová, Nový Jičín
- 84 let – Jaroslav David, Vsetín
- 84 let – Sonja Kazdová, Přerov
- 87 let – Jaroslav Kolář, Chrudim

LOUČENÍ

Rozloučení s Růženkou Slavíkovou

V únoru nás zastihla smutná zpráva, z řad našich členů-klientů navždy odešla paní Růženka Slavíková z Teplic. I přes těžké zdravotní problémy, které ji poslední roky pronásledovaly a trápily, byla vždy plná optimismu a chuti do života. Byla zvyklá celoživotně pomáhat potřebným, snad proto se odmítala až do poslední chvíle vzdát rozpínající se chorobě, ani v těchto dobách nesložila zbraně statečné bojovnice.

Čest její památce!

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

ZÁLIBY (HOBBY)

LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY

Zelený čaj má také výborné léčivé účinky

Čajovník patří mezi nejstarší a nejznámější rostliny, které provází již několik civilizací v dějinách lidstva. Nejstarší věrohodná zpráva o pití čaje pochází z 3. století n. l. Objevení čaje jako blahodárné rostliny je však samozřejmě mnohem starší. Podle legendy objevil čaj čínský císař a léčitel Šen Nung, když mu do kotlíku s vroucí vodou spadlo několik lístků z keře, pod kterým seděl. Stalo se tak prý roku 2737 př. n. l.

Čajovník (latinsky *Camellia sinensis*) je stálezelený keř nebo strom. Listy jsou světle až tmavě zelené, tuhé a mají pilovitý okraj. Květy, pro čaj bezvýznamné, jsou bílé až růžové. Plody představují malé tuhé tobolky, které se tvarem i barvou podobají evropským lískovým ořechům, jsou však spíše kulovité. Je znám ve 3 poddruzích, a to čajovník čínský (*Thea sinensis*) dosahující výšky 3–4 metry, čajovník assamský (*Thea assamica*) dorůstající v divoké přírodě 15–20 metrů a čajovník indočínský, který pravděpodobně vznikl vzájemným křížením obou předešlých poddruhů.

Čajovník roste divoce v indickém Asámu, Barmě, Zadní Indii a jižní Číně. Nejsevernější a zároveň jedinou evropskou oblastí pěstování čajovníku je ruský Krasnodarský kraj ležící na pobřeží Černého moře. Hlavními producenty čaje jsou však subtropické a tropické části Asie. Nejvíce se čajovník pěstuje v Indii, Číně, Japonsku, na Srí Lance, na Tchaj-wanu, v Indonésii, Vietnamu a ve velké části Kavkazu (zejména v Gruzii). V menším rozsahu se jeho pěstování rozšířilo i na ostrově Nová Guinea a v některých zemích Afriky a Jižní Ameriky. Čajovníku se nejlépe daří v monzunovém klimatu na kyselých půdách, od hladiny moře až po nadmořské výšky kolem 2500 m.

Čaj se dnes prodává v pěti základních obchodních formách, a to jako černý, polozelený (tzv. oolong), zelený, bílý a žlutý čaj. Nejvýraznější léčivé účinky má čaj zelený, který

se získává prostým sušením sklizených lístku bez složitého procesu fermentace a má původní zelenou barvu. O zeleném čaji je známo, že má blahodárny vliv na psychický i fyzický stav člověka, zvyšuje dobrou náladu, pozitivně působí na kvalitu spánku (někdy spánek prohlubuje, jindy může způsobit nespavost) a je rovněž skvělým termoregulátorem – při vysokých teplotách tělo ochlazuje, při nízkých naopak rozehřeje. Dále snižuje krevní tlak, hladinu cholesterolu, cukru a tuku v krvi, mírní alergické reakce, podporuje činnost jater, léčí dýchací obtíže, působí močopudně a může udržovat i tělesnou hmotnost. Má také určité antibiotické účinky, působí hlavně proti virům a plísním, ochraňuje chrup před zubním kazem. Potenciál léčivých účinků zeleného čaje je opravdu široký. Mnohé moderní lékařské výzkumy navíc prokázaly, že zelený čaj má výrazné protinádorové účinky. Může zpomalit nebo zcela zastavit růst nádorových buněk v játrech, jícnu, kůži, slinivce, prsu, prostatě i žaludku a zabraňuje šíření metastáz v těle. V neposlední řadě působí pozitivně také jako prevence proti onemocněním krevního oběhu, infarktu a mrtvici, protože zabraňuje srážení krve. Pravidelné popíjení zeleného čaje může omezit riziko vzniku rakoviny až o polovinu!

Zdeněk Sedláček

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Zdálo se mi...

Zdálo se mi o prameni,
že někde v horách zvoní na kameni.
Na kameni zvoní voda čirá,
spěchá, spěchá s kopce dolů tam,
kde řeka čeká.
Zdálo se mi, kde to místo leží,
že se tam jde dlouho,
pomalu a stěží.
Že tam kytky kvetou,
že tam stromy stíní
a ve vodě plavou štiky.
Zdálo se mi, že ta voda živá
teď krajem teče, jakoby zpívá.
O čem to tam šumí, co to je v té vodě?
O čem řeka zpívá?
Zpívá o svobodě.

Jarka Navarová

VZKAZY MOUDRÝCH

**„Čím je člověk rozumnější a lepší,
tím více dobra v lidech pozoruje.“**

Blaise Pascal (1623–1662)

francouzský matematik, fyzik, spisovatel, teolog
a náboženský filozof

RECEPTY

Recept pro dobrou náladu – filé po mlynářsku s bramborovou česnekovou kaší

Vážení příznivci rychlého, jednoduchého a chutného vaření, dnes vám nabízím recept splňující se vším všudy výše uvedené.

Na 2 porce budeme potřebovat: 2 kousky filé dle vašeho výběru, 4 až 5 středně velkých brambor, 2 až 3 stroužky česneku, mléko dle potřeby, kousek másla, hrubou mouku nebo dětskou krupičku, mletou sladkou červenou papriku, sůl, olej, sádlo nebo tuk na smažení a už se dáme do snažení.

Syrové brambory zbavíme slupky, nakrájíme na malé kousky, osolíme a dáme vařit pod pokličku do vřelé vody (to abychom zachovali co nejvíce vitamínů). Do misky nasypeme cca 1 malý hrneček mouky, dětská krupička je ale lepší, a zamícháme do ní 1 malou lžičku papriky. Do této směsi ponoříme papírovým ubrouskem osušené, z obou stran posolené filé a pěkně pomocí jemného tlaku obalíme (stejně jako řízek ve strouhance). Na pánvi rozpálíme tuk a obalené filé nejprve z jedné, pak z druhé strany osmažíme.

Z uvařených brambor slijeme vodu, přidáme přiměřeně horkého mléka (raději méně a pak přilít, bude-li kaše na váš vkus příliš hustá) a kousek másla pro zjemnění chuti, vše pomocí šlehače nebo ručně rozmícháme tak, aby v kaši nebyly kousky brambor. Na závěr přidáme prolisovaný česnek.

A nyní už je vše hotovo, takže s chutí do toho, dobrou náladu máte už teď, že se dílo zdařilo a vám se skvěle vařilo!

Příště se naučíme maskáče = vynikající knedlíky v hrnečku. Dobrou chuť přeje

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

DOTEKY. Bulletin o.s. LORM, Jaro, číslo 62. Vychází čtvrtletně.

Vydává: o.s. LORM – Společnost pro hluchoslepé, Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Vychází ve zvětšeném černotisku, v Braillově písmu a jako zvuková nahrávka na CD-ROMu.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Šéfredaktor: Zdeněk Sedláček, Chlum 13, 264 01 Sedlčany, zsedlacekdoteky@seznam.cz.

Redakční rada: Zdeněk Sedláček (šéfredaktor), Zdena Jelínková (metodička),

Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka), Mgr. Lenka Veverková (terénní sociální pracovníce)

Za o.s. LORM: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Grafická úprava: Michal Vondráček, Tomáš Zach

Sazba a tisk: Fastr typo-tisk, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Náklad: 200 černotiskových výtisků

Tisk a distribuce bodové a zvukové verze: Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Ve Smečkách 15, 110 00 Praha 1, tel: 222210492, 222211523. Každé nové číslo zvukové nahrávky se zasílá na novém CD-ROMu. Distributorovi se vrací zpět pouze prázdný poštovní obal na slepecký tisk pro zaslání nového čísla Doteků na adresu KTN, která je vytištěná na štítku z druhé strany.

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají bulletin Doteky zdarma v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace. Celoroční příspěvek pro členy o.s. LORM včetně distribuce činí 50 Kč. V elektronické podobě je bulletin Doteky bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají zájem o specifické formáty (zvětšený černotisk, Braillovo písmo, zvuková nahrávka), se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou: roční předplatné na Doteky ve zvětšeném černotisku činí za čtyři čísla 400 Kč; v Braillově písmu a ve formátu zvukové nahrávky činí roční předplatné za čtyři čísla 800 Kč.

Starší i nová čísla bulletinu Doteky jsou zdarma veřejnosti přístupná na bezbariérových webových stránkách o.s. LORM ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá o.s. LORM, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: admin@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům o.s. LORM a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků.

Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 63 (Léto 2010) je 15. 5. 2010.

**Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku
Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky
Světluška. DĚKUJEME.**

o.s. LORM

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000